

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

FarDU
ILMIY
XABARLAR-

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

2023
MAXSUS SON

НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

D.A.Ganiyeva	
O'zbek va ingliz tillaridagi kelasi zamon shakllarining polifunksionalligi	6
G.S.Mirzayeva	
Lingvokulturmalar adabiy matnni ochib beruvchi kalit sifatida	10
S.N.Fazildinova	
The use of hyperbole in Alisher Navoi's works	14
Sh.T.Axmadjonova	
O'zbek tilshunosligida nutq uslublarining o'rganilish talqini	17
D.S.Usmonova	
Exploring values through phraseological units: a study of axiology in language	20
D.S.Usmonova, K.U.Davlyatova	
Gender features of children's animation and emerging translation challenges	24
N.R.Maxmudova	
O'zbek va jahon tilshunosligida ornitonimlarning o'rganilishi xususida	28
M.Saminjonov	
Rasmiy-jamoaviy qasamlar	31
I.M.Jo'rayev	
Qadimiy qadriyatlar	37
D.R.Ubaydullayeva	
Ingliz va o'zbek tillarida shart komponentli gipotaksemlarning struktural-semantik jihatlarini qiyosiy tadqiqi	41
N.Q.Adamboeva	
Ingliz tili badiiy asarlaridagi xushmuomalalik kategoriyasining maksimalari	49
Z.M.Dadahonova	
Components of knowledge control	53
L.Teshebayeva	
O'zbek va ingliz ertaklarida mifonim va spellonimlar	56
Ш.М.Артикова	
Интегральные и дифференциальные признаки тавтологии и плеоназма	60
M.M.Nurmatova	
Paralingvistika jonli muloqot tarjimoni sifatida	66
S.I.Quziyev	
Oliy ta'lim muassasalarida kasbga yo'naltirilgan chet tilini o'qitishning xususiyatlari	70
T.Z.Ismonova	
Problems and solutions of grammar translation method	76
N.A.Komilova	
Zamonaviy tilshunoslikda gender nazariyasi asoslari	80
D.X.Madazizova	
The significance of text and discourse in enhancing communicative competence	83
S.A.Yusupova	
Morphemic units expressing honour in different system languages	86
N.Sidikova	
Stevan Sveygning "Noma'lum ayol maktubi" hikoyasida ayol ruhiyati tasviri	91
Sh.X.Nuritdinova	
Nemis va o'zbek tillarida kelishik kategoriyasi tipologiyasi	94
N.K.Abbasova, N.A.Abdullaeva	
Semantic analysis of english phrasal verbs	98
B.A.Mukhtorova	
The "Concept" in linguistics	102
R.A.Ortiqov	
Ulug'bek hamdamning "Ota" asaridagi monologlar tahlili	106
Sh.O.Abdiloyev	
Zoonim frazeologizmlar xalq tarixi va madaniyati in'ikosi	110

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA KASBGA YO'NALTIRILGAN CHET TILINI O'QITISHNING XUSUSIYATLARI**CHARACTERISTICS OF PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS****ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В ВУЗАХ.****Quziyev Sarvarbek Ilmiddinovich¹**¹Farg'ona davlat universiteti xorijiy tillar fakulteti Ingliz tili kafedrası o'qituvchisi**Annotatsiya**

Ushbu maqolada nolingvistik fakultet talabalari uchun chet tilini kasbiy yo'naltirilgan holda o'qitishning dolzarbligi va ahamiyati muhokama qilinadi. Kasbiy yo'naltirilgan chet tillarini o'qitishning rivojlanish tarixi yoritilgan. Chet tilini kasbiy yo'naltirilgan o'qitishning mohiyatiga ta'rif berilgan. Kasbiy yo'naltirilgan ta'lim modelini o'z ichiga olgan yondashuvlar, uning maqsad va vazifalari, o'quv jarayonida yuzaga keladigan muammolar va ularni hal qilish yo'llari keltirilgan.

Аннотация

В данной статье рассматривается актуальность и важность преподавания иностранного языка студентам нелингвистических факультетов. Освещена история развития профессионально-ориентированного обучения иностранному языку. Определена сущность профессионального обучения иностранному языку. Представлены подходы, включающие профессионально-ориентированную модель образования, ее цели и задачи, проблемы, возникающие в образовательном процессе, и пути их решения.

Abstract

This article discusses the relevance and importance of foreign language teaching for non-linguistic faculty students. The history of the development of vocationally oriented foreign language teaching is covered. The essence of professional foreign language teaching is defined. Approaches that include the professional-oriented education model, its goals and objectives, problems that arise in the educational process and ways to solve them are presented.

Kalit so'zlar: kasbiy yo'naltirilgan yondashuv, kasbiy yo'naltirilgan ta'lim, yondashuvlar, usullar, maqsadlar, vazifalar.

Ключевые слова: профессионально-ориентированный подход, профессионально-ориентированное образование, подходы, методы, цели, задачи.

Key words: professionally oriented approach, professionally oriented education, approaches, methods, goals, tasks.

KIRISH

Mamlakatimizning jahon hamjamiyati bilan ishbilarmonlik va madaniy aloqalarining rivojlanishi o'z kasbi bo'yicha xorijiy tillarni biladigan mutaxassislariga ehtiyojning dolzarbligini ko'rsatdi. Bugungi kunda har qanday ish sohasidagi professionallikning muhim mezoni mutaxassisning chet tilida muloqot qilishga tayyorligidir, chunki xorijiy hamkorlar bilan aloqalarning muvaffaqiyatli natijasi uning shakllanishiga bog'liq. Shuning uchun ham bugungi kunda talabalarni chet tilida muloqotga tayyorlash alohida ahamiyatga ega va kasbiy tayyorgarlikning ajralmas qismi hisoblanadi. Chet tilini bilish kelajakdagi mutaxassisga xorijiy ma'lumot manbalaridan foydalanish imkoniyatini beradi, ularsiz uning kasbiy faoliyati hozirda mumkin emas. Mutaxassislik bo'yicha haqiqiy adabiyotlar bilan ishlash qobiliyati matndagi ma'lumotlarni olish, uni tanqidiy aks ettirish, umumlashtirish, tahlil qilish va ishonchligini baholashni o'z ichiga oladi.

Chet tilining malakasi bitiruvchining kasbiy muhitda olingan ko'nikma va ko'nikmalardan amaliy foydalanishga tayyorligini ta'minlaydi. Hozirgi kunda ilmiy-texnikaviy adabiyotlarning aksariyati xorijiy tillarda nashr etilmoqda. Umumiy axborot makonida, chet tilini bilmagan holda, zamonaviy mutaxassis faqat tarjima qilingan kitoblar, maqolalar, kasbiy bilimlar sohasidagi ma'ruzalardan minimal zarur ma'lumotlarni olishi mumkin.

Zamonaviy dunyoda universitetlarning nolingvistik fakultetlarida chet tilini o'rganishga professional yo'naltirilgan yondashuv tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda, u muayyan kasbiy, biznes va ilmiy sohalarda va vaziyatlarda chet tillarida muloqot qilish qobiliyatini shakllantirishni o'z ichiga oladi. Shuningdek, talabalarning matn bilan ishlash ko'nikmalari va ko'nikmalarini

shakllantirish va rivojlantirish, uni tarjima qilish, tegishli profildagi asl adabiyotlardan ma'lumot olish va foydali ma'lumotlarni ajratib olish.

Bugungi kundagi kasbiy yo'naltirilgan ta'limning dolzarbligini suveren O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy yutuqlarining xalqaro miqyosda e'tirof etilgan darajasi, xalqaro hamkorlik ko'lami va ochiq va o'zaro bog'liq dunyoda Respublikaning o'zaro hamkorligi faollashgani bilan belgilaydi. , mamlakatimizni jadal modernizatsiya qilish va rivojlantirish vazifalarini amalga oshirishga qodir, jahon andozalariga mos malakaga ega bo'lgan o'z kadrlarini tayyorlashda sifat yutug'ini ta'minlash, buning uchun dunyoning yetakchi davlatlarining ilg'or tajribasini o'zlashtirish va o'zlashtirish zarurati. xalqaro hamkorlik vositasi sifatida xorijiy tillarni bilishning ijtimoiy-ma'rifiy ahamiyatini kuchaytirdi, ta'lim ustuvor yo'nalishlarida chet tillarini ilgari surdi, shu tariqa chet tili ta'limini zamonaviy mutaxassis kasbiy malakasining majburiy kompetentsiya komponenti maqomi bilan ta'minladi. va yosh avlodni xalqaro hamkorlikning yangi sharoitlarida hayotga tayyorlashning samarali asosi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

"Chet tili" fani XX asrning 60-yillari oxirida mutaxassislik doirasidagi bilim darajasini oshirish va talabalarning kasbiy yo'nalishini shakllantirish vositasiga aylandi. M.V.Lyaxovitskiy chet tillarini kasbiy yo'naltirilgan o'qitish nazariyasini rivojlantirishga ulkan hissa qo'shdi. U nolingvistik fakultetlarda chet tilini o'qitishda o'quv materialini kasbiy yo'naltirish tamoyilini asoslab berdi. Muallifning ta'kidlashicha, chet tilini o'rganish o'z-o'zidan maqsad emas, balki uning tor mutaxassisligi doirasida ta'lim, bilim darajasini oshirish maqsadiga erishish vositasi bo'lishi kerak. [1;143] Muallifning fikricha, mutaxassisliklarning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda, quyidagi yo'nalishlarda amalga oshirilishi kerak: maxsus matnlar ustida ishlash; og'zaki nutqni rivojlantirish uchun maxsus mavzularni o'rganish; lug'atni o'rganish — mutaxassislik bo'yicha minimal; o'quvchilarning grammatik va leksik materialini faollashtirish uchun o'qituvchilar tomonidan qo'llanmalar yaratish.

XX asrning 90-yillarida mamlakatdagi siyosiy va iqtisodiy vaziyatning o'zgarishi munosabati bilan chet tiliga akademik fan sifatida munosabatda o'zgarishlar yuz berdi. Universitetning nolingvistik fakultetlarida o'qishdan asosiy maqsad chet tilini haqiqiy muloqot vositasi sifatida o'rganish edi.[2;95]

Zamonaviy professional chet tilini tayyorlashga ulkan hissa qo'shgan P.I.Obraztsov fikricha, kasbiy yo'naltirilganlik deganda talabalarning chet tilini o'rganishga bo'lgan ehtiyojlaridan kelib chiqib, kelajakdagi kasb yoki mutaxassislik xususiyatlaridan kelib chiqqan holda ta'lim tushuniladi. Bu o'quvchilarning shaxsiy fazilatlarini rivojlantirish, o'rganilayotgan til mamlakati madaniyatini bilish va kasbiy va lingvistik bilimlarga asoslangan maxsus ko'nikmalarni egallash bilan professional yo'naltirilgan chet tilini o'zlashtirishni o'z ichiga oladi.[2;98]

Kasbiy yo'naltirilgan chet tilini o'qitishning mohiyati qo'shimcha kasbiy bilimlarni olish va shaxsning kasbiy ahamiyatli fazilatlarini shakllantirish uchun uni maxsus fanlar bilan birlashtirishdir.

Kasbiy yo'naltirilgan ta'lim mohiyatining yuqoridagi ta'rifi yagona emas, chet tili texnikasi kasbiy yo'naltirilgan chet tilini o'qitishning mohiyatini aniqlashning uchta yondashuvini ajratib turadi. Birinchi ta'rifni XX asrning 80-yillari boshlarida ingliz olimlari T. Xatchinson va Uoters bergan bo'lib, ular ESP (Maxsus maqsadlarda ingliz tili) kursining maqsadi va mazmunini tadqiqotning motivlari va ehtiyojlari bilan belgilanadi deb hisoblashgan. [3;124]. "Maxsus maqsadlarda ingliz tili" ingliz kurslari katta tajribaga ega va biznes, iqtisod, kompyuter fanlari sohasida ustuvor hisoblanadi. Tilni maxsus maqsadlarda o'qitish nazariyasi va amaliyoti xalqaro muloqot ehtiyojlari va inson faoliyati sohasiga qarab til birliklarining tabiiy tabaqalanishi bilan bog'liq edi.[3;145]

Yana bir ta'rifni ingliz olimi P. Strevens 1988 yilda bergan bo'lib, u an'anaviy chet tilini o'qitishdan professional yo'naltirilgan farqning to'rtta mutlaq va ikkita o'zgaruvchan xususiyatini aniqladi. Strevensga ko'ra, mutlaq xususiyatlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- o'qitish usullari va mazmunining talaba ehtiyojlariga muvofiqligi;
- talabaning kelajakdagi kasbiy faoliyatining ijtimoiy kontekstini hisobga olish;
- kasbiy faoliyat sohasida foydalanishga xos bo'lgan lingvistik materialni kiritish;
- maxsus o'quv maqsadlari.

O'zgaruvchiga quyidagi xususiyatlar tayinlangan:

- nutq faoliyatining faqat ayrim turlarini, masalan, o'qish, yozish, gapirishni o'rgatish;
- ta'limning muqobil usullari, ya'ni: texnik fanlarga xos usullar, texnika va texnologiyalar.

Keyinchalik R. Robinson yangi yondashuvni taklif qildi. Qo‘shimcha xususiyatlar sifatida bu yondashuv talabalar guruhi tarkibini, xususan: chet tilini bilish darajasi, talabalarning yoshi, umumiy fan sohasi va mutaxassisligini hisobga olishni o‘z ichiga oladi.

NATIJA VA MUHOKAMA

Bizning zamonamizda kasbiy yo‘naltirilgan kadrlar tayyorlash zaruriyati mamlakatimizda kasbiy sohada ularga zarur bo‘lgan chet tili birliklarida so‘zlashuvchi mutaxassislarning yetarli emasligi bilan bog‘liq, deb hisoblaymiz. Kasbiy yo‘naltirilgan o‘qitish jarayonida talaba kasbiy va lingvistik bilimlarni birlashtirish orqali o‘zini o‘zi takomillashtiradi va yangi ko‘nikmalarga ega bo‘ladi. Shuningdek, kelajakdagi mutaxassis kasbiy kompetentsiyaning quyidagi tarkibiy qismlarini egallashi kerak, deb hisoblaymiz: lingvistik kompetentsiya (til va nutq), ijtimoiy-lingvistik kompetentsiya, nutq kompetensiyasi, strategik kompetentsiya, ijtimoiy-madaniy kompetentsiya va ijtimoiy.

Ushbu kompetensiyalarning har biri juda ko‘p ko‘nikmalar, qobiliyatlar va bilimlarni o‘z ichiga oladi. Ya‘ni talaba nutqning leksik-grammatik va fonetik dizayniga qo‘yiladigan asosiy talablarga rioya qilishi va chet tilida nutq faoliyatining barcha turlarini bilishi; til shakllarini muloqot holatiga mos ravishda ishlatish va izohlash; kommunikativ-ma‘noli gaplardagi individual iboralarning uyg‘unligini idrok eta olish va muvaffaqiyatli erisha olish; noto‘g‘ri tushunish, nutq kodini bilmaslik uchun og‘zaki va og‘zaki bo‘lmagan strategiyalardan foydalaning; ijtimoiy muloqot holatlarida harakat qilish; maqsadli til ishlatiladigan ijtimoiy-madaniy kontekst bilan tanishish.

Chet tilini kasbiy yo‘naltirilgan o‘qitishning asosiy talabi — uni o‘qitish mazmuni va usullarini talabalarning amaliy ehtiyojlariga yaqinlashtirish zarurati. Bu talabalarning ma‘lum bir kontingenti oldida turgan vazifa va maqsadlarni chuqur o‘rganishni, qiziqish va motivatsiyani majburiy hisobga olishni talab qiladi. Bu, birinchi navbatda, o‘quvchilarning kasbiy xususiyatlari va til malakasi darajasini hisobga olgan holda material tanlash, uni tanqidiy tushunishga tegishli.

N.D.Galskovaning fikriga ko‘ra, biz chet tilini o‘rganish mazmuniga quyidagilarni kiritishimiz kerak:

- o‘quvchilarning kasbiy yo‘nalishini hisobga olgan holda kommunikativ faoliyat sohalari, mavzular va vaziyatlar, nutq harakatlari va nutq materiali;
- til materiali (fonetik, leksik, grammatik, imlo), uni loyihalash qoidalari va ulardan foydalanish malakalari;
- chet tilini aloqa vositasi sifatida, shu jumladan kasbiy va ishbilarmonlik muloqoti, qo‘shma ishlab chiqarish va ilmiy ish sharoitida amaliy o‘zlashtirish darajasini tavsiflovchi maxsus (nutq) malakalar majmui;
- o‘rganilayotgan til mamlakatining milliy-madaniy xususiyatlari va voqeliklarini bilish tizimi.

Nolingvistik mutaxassislik talabalariga chet tilini o‘rgatishdan maqsad kelajakdagi kasbiy sohada undan amaliy foydalanish uchun etarli darajaga erishishdan iborat bo‘lishi kerak. Kasbiy ta‘lim nafaqat o‘quv materiallarining mazmuni, balki kasbiy mahoratni shakllantiradigan faoliyatning kasbiy xususiyatini ham hisobga oladi. Universitetning zamonaviy bitiruvchisi endi faqat ixtisoslashtirilgan matnlarni o‘qish va tarjima qilish, balki muloqotning turli sohalarida chet tilidan foydalana olish uchun etarli emas.

Chet tillarini kasbiy yo‘naltirilgan o‘qitish quyidagi vazifalarni hal qilishga qaratilgan bo‘lishi kerak:

1) nutq faoliyati turlari (gapirish, tinglash, o‘qish, yozish) bo‘yicha muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish. Dialogik nutq ko‘nikmalarini muvaffaqiyatli egallash — bu turli mavzularda suhbat o‘tkazish, professional xarakterdagi ma‘lumotlarni almashish qobiliyati. Monolog nutq nutq, xabar berish, munozarada o‘z nuqtai nazarini bildirish qobiliyatini o‘z ichiga oladi. Tinglashni o‘rgatishning maqsadi — suhbatdoshning ma‘lum bir vaziyatga va muloqot doirasiga mos ravishda xorijiy tildagi bayonotlarini idrok etish va tushunish ko‘nikmalarini shakllantirish. O‘qishni o‘rganish natijasi har xil janrdagi barcha turdagi o‘qish nashrlariga, shu jumladan maxsus adabiyotlarga ega bo‘lishdir. Yozishni o‘rgatishning vazifalari — tezislarni tuzish, taqdimot konspekti, tushunish, tarjima va ish xatlari, shartnomalar va boshqalarni yozish;

2) muayyan til bilimlarini egallash (fonetik hodisalar, grammatik shakllar, so‘z yasash qoidalari, leksik birliklarni bilish). Til ko‘nikmalari kurs davomida egallanadi, chunki muloqotning har bir mavzusi yoki vaziyati ma‘lum til va nutq vositalari bilan bog‘liq;

3) o'quvchilarni o'rganilayotgan tilning ona tili madaniyatiga bog'laydigan, chet tilidagi muhitga moslashishga yordam beradigan, muloqotda tushunmovchiliklarning oldini oluvchi ijtimoiy-madaniy bilimlarni shakllantirish.

Ammo asosiy narsa faktlarni yodlash emas, balki o'rganilayotgan tilda so'zlashadigan odamlarning ijtimoiy-madaniy tajribasini o'z tajribasi bilan, o'z mamlakatining madaniy qadriyatlari bilan solishtirish qobiliyatidir, bu esa umumiy madaniyatni shakllantirishga yordam beradi. talabalar;

4) chet tilidagi kasbiy lug'at, maxsus terminologiyaning ma'lum birliklarini o'zlashtirish. Mutaxassislik tilini o'rganish kelajakdagi mutaxassis uchun zarur bo'lgan ko'plab atamalar va maxsus tushunchalarni o'zlashtirishni talab qiladi. Ammo universitetda chet tilini o'rganish uchun ajratilgan vaqt davomida barcha terminologiyani o'zlashtirishning iloji yo'q, shuning uchun talabalarning mutaxassislik bo'yicha maxsus lug'atlar, lug'atlar, ma'lumotnomalar bilan ko'nikmalarini rivojlantirish juda muhimdir.

Muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishni muhim vazifalardan biri sifatida qayd etishni istardik, chunki muzokaralarda, xorijiy hamkorlar bilan ishbilarmonlik suhbatlarida muvaffaqiyatga erishishda muloqot ko'nikmalari muhim o'rin tutadi. Shu sababli, chet tilini kasbiy yo'naltirilgan o'qitishning asosiy vazifalaridan biri talabaning dialogik nutqini rivojlantirish, deb hisoblaymiz.

Yuqorida sanab o'tilgan yondashuvlarga kasb-hunar ta'limida bugungi kunda dolzarb bo'lgan kompetentlik yondashuvini qo'shmoqchimiz. Kompetentlik yondashuvi S.S.Kunanbayeva monografiyasida bayon etilgan. Muallifning fikriga ko'ra, u boshqa tadqiqot yondashuvlariga nisbatan bir qator afzalliklarga ega, chunki u sub'ektga fundamental bilimlarni o'z ichiga oladi, doimiy ravishda o'z-o'zini tarbiyalash faoliyatini o'rnatish orqali o'zini tizimli va maqsadli ravishda malakali shaxs sifatida shakllantirish imkoniyatini beradi.

A.B.Tumanovning ta'kidlashicha, kompetensiya yondashuvi – bu o'qituvchining ta'lim maqsadlarini belgilash, o'quv jarayonini tashkil etish va ta'lim natijalarini baholash bo'yicha o'quv-uslubiy faoliyatining umumiy tamoyillari majmui bo'lib, uning pirovard maqsadi o'qitish bo'lishi kerak. malakali, mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassis.[2;45]

O'qitish metodikasi ham chet tilini kasbiy yo'naltirilgan o'qitishning tarkibiy qismlaridan biri bo'lib, uning yondashuvlari, maqsad va vazifalari hisoblanadi. Chet tilini kasbiy yo'naltirilgan o'qitishning maqsad va vazifalariga erishish uchun o'qitish usullarini to'g'ri tanlash zarur. O'qitishning eng samarali usullari qatoriga quyidagilar kiradi: loyiha usuli (E.S.Polat), o'yin usullari (G.A.Kitaygorodskaya, O.A.Artemyeva), muhokama, keys-stadi usuli.

O'yin usullari chet tilini o'qitishning eng samarali usullaridan biridir. Oxir oqibat, o'quv rolli o'yin chet tilini oson o'rganishga yordam beradi, chunki o'yin davomida turli xil o'z-o'zidan paydo bo'ladigan muammolarni hal qilish uchun aqliy faoliyat faollashadi.

O.A.Artemievaning fikriga ko'ra, kasbiy yo'naltirilgan o'quv rolli o'yin — bu chet elliklarning malakasini o'zlashtirishga qaratilgan (didaktik tamoyillar talablariga muvofiq o'qituvchi rahbarligida) mazmunli kollektiv kasbiy yo'naltirilgan o'yin kognitiv faoliyatining rivojlangan shakli. o'yin maydonida muammolarni hal qilish va qaror qabul qilish jarayonida maxsus modellashtirilgan sub'ekt (o'yin) harakatlari asosida til aloqasi.

Loyihalar usuli ham unchalik samarali emas, chunki uning vazifalaridan biri til muhitidan tashqarida kommunikativ kompetentsiyani shakllantirish, fikrlash imkoniyatidan foydalanish, bayonot mazmuniga e'tibor qaratishdir. Loyihaning boshqa muammoli usullaridan farqi shundaki, o'quvchilar ma'lum bir izlanish, izlanish, ijodiy faoliyat natijasida nafaqat muammoning yechimiga keladi, balki natijalarni qo'llash imkoniyati va qobiliyatini ko'rsatib, aniq real mahsulot yaratadi. amalda, ushbu mahsulotni yaratishda. Mashg'ulotlarni tashkil etishning ushbu shaklida u yoki bu tarzda kommunikativ kompetentsiyaning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ko'nikmalar mavjud. Agar bunga ona tilida so'zlashuvchilarning nutq odob-axloq qoidalari, muhokama qilinayotgan muammoning ijtimoiy-madaniy jihati haqidagi bilimlarni qo'shadigan bo'lsak, ingliz tilini o'qitish uslubini zamonaviy tushunishning o'ziga xos xususiyatlariga mos keladigan ushbu uslubning samarali tabiati ayon bo'ladi. Ya'ni loyiha usulini qo'llash jarayonida o'quvchining bilish faoliyati faollashadi, chet tilida muhokama qilish va kasbiy masalalarni yechish qobiliyati, shuningdek, ma'lum nutq madaniyati shakllanadi. raqibining fikrini tinglang.

O'rganilayotgan tillar mamlakatlari o'quv saytlaridan olingan xorijiy tillardagi turli xil ommaviy axborot vositalari, video va audio materiallardan dars jarayonida qo'shimcha materiallar sifatida foydalanish samaradorligini ham qayd etishimiz mumkin. Bu materiallarning afzalliklari shundaki,

ular haqiqiy bo'lib, o'qituvchining asosiy vazifasi ularni turli darajadagi o'quvchilarga moslashtirish, ulardan foydalanish usullarini to'g'ri tanlashdir.

Biroq, professional yo'naltirilgan chet tilini o'rganishda ba'zi qiyinchiliklar bo'lishi mumkin. T.L.Kucheryavayaning ta'kidlashicha, chet tili darslarida dars beradigan o'qituvchilar lingvistik-pedagogik ta'lim olgan va aniq kasbiy lug'atni bilmaydilar, ko'pincha bu kasbga xos bo'lgan kommunikativ ehtiyojlar haqida tasavvurga ega emaslar.[2;36] Tajriba va malaka yetarli bo'lmagani uchun o'qituvchilar bir qator qiyinchiliklarga duch kelmoqda: psixologik, lingvistik, uslubiy va hokazo.. Shu bilan birga, muallif zamonaviy darsliklar va o'quv qo'llanmalarining yetishmasligi, nusxa ko'chirish uskunalarini yetishmasligini muammo deb biladi. Natijada, o'qitishda ham, o'quv materialini idrok etishda ham noqulayliklar va qiyinchiliklar yuzaga keladi. Muallif shuningdek, qiyinchiliklarni hal qilishning bir necha usullarini taklif qiladi:

- mutaxassislik bo'yicha asosiy tushunchalarni kirituvchi materiallardan foydalanish, chunki ko'pincha fan o'qituvchilari chet tili darslarida kasb asoslariga yetarlicha e'tibor bermaydilar;
- talabalarning mutaxassislik bo'yicha olgan nazariy bilimlaridan chet tili darslarida amaliy masalalarni yechishda foydalanishlari mumkin bo'lgan vaziyatlarni yaratish;
- talabalarga ma'lum bo'lgan, ammo boshqa nuqtai nazardan taqdim etilgan materiallardan foydalanish;
- talabalar o'qituvchining xatolarini tuzatishi mumkinligiga tayyor bo'lish;
- darsga tayyorgarlik ko'rishda ham, ularni o'tkazishda ham fan o'qituvchisining yordamidan foydalanish («jamoaviy o'qitish»).

Shuningdek, ushbu muammolarning yechimlaridan biri maktablarda CLIL bo'yicha majburiy darslar bo'lishi mumkin deb hisoblaymiz. Zero, CLIL (predmetli integratsiyalashgan ta'lim yoki predmetli-tilli integratsiyalashgan ta'lim) — bu ma'lum bir fanni chet tili bilan integratsiya qilish orqali amalga oshiriladigan, faqat eng oson va qiziqarli tarzda amalga oshiriladigan bir xil kasbiy yo'naltirilgan ta'limdir. shakl, bundan tashqari, erta yoshda. Talabalarga chet tilida istalgan fanni, xoh u aniq, xoh tabiiy fanlar, xoh san'at bo'lsin, o'qitilishi o'quvchining chet tillarini o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshirish, kelajakdagi kasbini tanlash uchun zarur shart-sharoit bo'lib xizmat qiladi. Zero, o'qish jarayonida talaba yetarli miqdorda til va fan materiallarini o'zlashtira oladi, bu esa unga Universitet dasturini yanada oson o'zlashtirishga yordam beradi. Bu holda o'qituvchiga ham, talabaga ham, uning ota-onasiga ham yordam beradigan saytlar juda foydali bo'lishi mumkin:

https://kinderuni.goethe.de	www.reggaefusion.com
www.planet-science.com	www.mathgoodies.com
www.omsakthi.orgjireligions	www.bibliomania.com
www.netfit.co.uk	www.historyworld.net
www.europar1.eu.int	

Ishonch bilan aytishimiz mumkinki, chet tilini kasbiy yo'naltirilgan holda o'qitish bo'lajak mutaxassisni tayyorlashning ajralmas qismidir. Kasbiy yo'naltirilgan chet tilini o'qitishning mohiyati qo'shimcha kasbiy bilimlarni olish va shaxsning kasbiy ahamiyatli fazilatlarini shakllantirish uchun uni maxsus fanlar bilan birlashtirishdir. Bu erda guruhdagi talabalar sonini va bo'lajak mutaxassislar professional chet tilidagi muloqotning barcha asoslarini o'rganishi kerak bo'lgan qisqa muddatni hisobga olish kerak. Universitet va o'qituvchilarning maqsadi talabalarning chet tilining professional ko'nikma, malaka va malakalarini yanada samarali egallashlari uchun zarur shart-sharoitlarni ta'minlash, uslub va yondashuvlarni tanlashdan iborat. Chet tili bu holda talabalarning kasbiy kompetensiyasini, shaxsiy va kasbiy rivojlanishini oshirish vositasi bo'lib, chet tili bilan ishbilarmonlik aloqalarini amalga oshirishga qodir bo'lgan zamonaviy oliy ta'lim bitiruvchisi mutaxassisning muvaffaqiyatli kasbiy faoliyati uchun zarur shartdir. hamkorlar.

P.I.Obraztsovning nolingvistik oliy o'quv yurtlarida chet tillarini kasbiy yo'naltirilgan holda o'qitish mazmun tanlashda yangicha yondashuvni talab qiladi, degan fikriga qo'shilamiz.[3;47] U inson faoliyatining ma'lum bir sohasidagi so'nggi yutuqlarga yo'naltirilgan bo'lishi, talabalarning kasbiy manfaatlariga bevosita daxldor bo'lgan sohalardagi ilmiy yutuqlarni o'z vaqtida aks ettirishi, ularning kasbiy o'sishi uchun imkoniyat yaratishi kerak. Zero, tarkibni tanlash talaba shaxsini har tomonlama va yaxlit shakllantirishga yordam beradi, uni kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorlaydi.

Shu bilan birga, ta'lim maqsadlari va usullari kasbiy yo'naltirilgan ta'limning ajralmas tarkibiy qismlari hisoblanadi. Bundan tashqari, kasbiy yo'naltirilgan ta'lim quyidagi vazifalarni bajarishga

qaratilgan: nutq faoliyati turlari (gapirish, tinglash, o'qish, yozish) bo'yicha muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish, ma'lum til bilimlarini o'zlashtirish, ijtimoiy-madaniy bilimlarni shakllantirish, ijtimoiy-madaniy bilimlarni shakllantirish. chet tilidagi professional lug'at, maxsus terminologiyaning ma'lum birliklari to'plami.

XULOSA

O'rganish jarayonida kasbiy yo'naltirilgan o'qitish jarayonida ayrim qiyinchiliklar yuzaga kelishi mumkinligi aniqlanib, ularni bartaraf etish yo'llari keltirildi. Ushbu yechimlardan biri biz maktablarda CLIL dan foydalanishni ko'rib chiqdik, chunki u bo'lajak talabani qisqa vaqt ichida chet tilini professional o'rganishga tayyorlaydi.

Shuningdek, kasbiy yo'naltirilgan chet tilini o'qitish kasbiy va til fanlari integratsiyasini, mazmun, uslub va yondashuvlarni to'g'ri tanlashni, maqsad va vazifalarni aniq belgilashni, shu bilan birga kasbiy yo'naltirilgan o'qitishni o'z ichiga oladi. Kasbiy va kommunikativ kompetentsiyalar va uning tarkibiy qismlari lingvistik kompetentsiya (til va nutq), ijtimoiy-lingvistik kompetentsiya, nutq kompetensiyasi, strategik kompetentsiya, ijtimoiy-madaniy kompetentsiya va ijtimoiy.

Hozirgi kunda chet tili nafaqat universitetda o'rganiladigan fanlardan biri, balki kasbiy tayyorgarlikning zarur tarkibiy qismi bo'lib, talabaning kasbiy ahamiyatli fazilatlarini shakllantirish va har tomonlama rivojlantirishga qaratilgan.

Chet tilini kasbiy yo'naltirilgan yondashuvdan foydalangan holda o'qitish, faol metodlar va interfaol ta'lim texnologiyalaridan foydalanish, o'qitishning kasbiy muhim mazmunini tanlash malakali mutaxassislarini shakllantirishga xizmat qiladi. Chet tilini kasbiy yo'naltirilgan holda o'qitish doirasida o'quv jarayoniga turli tadbirlarning kiritilishi uning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi, o'quvchilarni mustaqil ishlashga undaydi, muayyan fan bo'yicha, jumladan, chet tilini o'zlashtirish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi, bilimga va umuman o'rganishga qiziqishni chuqurlashtiradi va kengaytiradi.

Shuni ta'kidlashni istardikki, kasbiy yo'naltirilgan o'qitish bizning zamonamizda samarali qo'llanilmayapti, bu professional chet tilini biladigan kadrlar etishmasligida namoyon bo'lmoqda.

Shuning uchun ham o'qituvchilar til ta'limi sohasida hamisha yangi metodlarni izlashda bo'lishi kerak.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Кунанбаева С. С. Современное иноязычное образование: методология и теории: Рекомендовано Ученым Советом КазУМОиМЯ им. Абылай хана.- Алматы: Дом печати «Эдельвейс», 2005.- 264с.
2. Ляховицкий М.В. О некоторых базисных категориях методики обучения иностранным языкам // Иностранные языки в школе. 1973. № 1.
3. Образцов П.И., Иванова О.Ю. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку на неязыковых факультетах вузов: Учебное пособие / Под ред. П.И. Образцова.- Орел: ОГУ, 2005. — 114 с.
4. Ilmiddinovich, K. S. (2022). Integrating 21st Century Skills into Teaching Medical Terminology. *Journal of Pedagogical Inventions and Practices*, 9, 114-117.
5. Ilmiddinovich, K. S. (2021). The methodologies of learning english vocabulary among foreign language learners. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(4), 501-505.
6. Ilmiddinovich, K. S. (2020). Methods Of Teaching English To Young Learners. *The American Journal of Social Science and Education Innovations*, 2(11), 65-69.
7. Sarvarbek Ilmiddinovich Kuziev MODERN METHODS OF TEACHING ENGLISH LANGUAGE AT MEDICAL UNIVERSITIES // Academic research in educational sciences. 2022. №11. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/modern-methods-of-teaching-english-language-at-medical-universities> (дата обращения: 10.05.2023).
8. Kuziev, S. (2022). AT ENGLISH CLASSES USING APPROACHES AND METHODS OF ON TEACHING SPECIAL TERMINOLOGY IN MEDICAL UNIVERSITIES. *Eurasian Journal of Social Sciences, Philosophy and Culture*, 2(12), 265-269.